

CENA DZIENNIKA:

w Łodzi: Rocznie 9 k. — Półrocznie 4 k. 50 Kwartalnie 2 k. 50 w Królestwie i Cesarstwie: Rocznie 12 k. — Półrocznie 6 k. 50 Cena pojedynczego numeru 5 kop.

DZIENNIK ŁÓDZKI

CENA OGŁOSZEŃ:

Za jeden wiersz polem lub za jego miejsce: Zwykłe ogłoszenia: za 1 raz 7 kop za 2 razy 13 k., za 3 razy 18 k., za 4 razy 22 k., za 5 razy 25 k., za 6 razy 28 k. za więcej razy po 4 k. za każdy raz. Nekreolgi: za każdy wiersz 12 kop. Reklamy: za każdy wiersz 15 kop. Stałe 3 wierszowe ogłoszenia adresem po 2 miesięczniu.

pismo przemysłowe, handlowe i literackie.

Kalendarzyk.

Dziś: P. Eask. N. M. Izidora Or. i Ant. Jutro: Mamerta Bisk. Wschód słońca o godz. 4 m. 16. Zachód o godz. 7 m. 38. Długość dnia godz. 15 m. 22. Przybyło dnia g. 7 m. 44.

Biuro Redakcyi i Administracyi

ulica Cegielniana Nr. 271/b. ADRES TELEGRAFICZNY: KUŁAKOWSKI, ŁÓDŹ.

Ogłoszenia przyjmowane są: w Administracyi Dziennika oraz w Biurach Ogłoszeń Rajchmana i Frendlera w Warszawie i w Łodzi.

Rękopisy nadesłane bez zastrzeżenia — nie będą zwracane.

NASZA STATYSTYKA FABRYCZNA.

I.

Ekonomia społeczna pozostaje w najściślejszym związku ze statystyką. Rozwój ekonomii w wysokim stopniu zależy od statystyki. Ponieważ zjawiska gospodarcze nadają się przeważnie do ścisłego spostrzeżenia, otwiera się tu więc bardzo szerokie pole dla tej umiejętności.

Praktyczne znaczenie statystyki stosunków ekonomicznych jest bardzo wielkie. Dziś nie można się obyć bez danych, dotyczących się wytworu, zamiany, podziału, obiegu i spożyczenia produktów. To też widzimy, że we wszystkich krajach oddawna już zbierają się dane, odnoszące się do stosunków przemysłowych.

W r. 1865 ówczesny minister skarbu Leitern pod d. 18 (30) listopada zwrócił się odeszłą N. 8084 do namiestnika w Królestwie z zapytaniem, czy ten ostatni nie uważa za możliwe wydać odpowiednie rozporządzenia względem dostarczenia departamentowi handlu i rękodzielnictwa z końcem każdego roku wiadomości o fabrykach i zakładach przemysłowych takie, jakie zbierane były w Cesarstwie na mocy § 32—34 ustawy przemysłowej. Wiadomości te były następujące: a) nazwisko właściciela i miejsce

gdzie się znajduje zakład; b) gdzie są nabywane materiały surowe, używane w tych zakładach i fabrykach i jak wielką jest ich wartość; c) jaka ilość wyrobów produkuje się w nich, jakich mianowicie, gdzie są zbywane i za jaką cenę; d) jakim sposobem produkują się wyroby w fabrykach, tj. czy za pośrednictwem maszyn i jakich mianowicie, czy też ręcznie; e) wielu jest w fabryce majstrów i prostych robotników i jaka pobierają płace.

Odeszła ta spowodowana była chęcią ułatwienia decyzji we wszelkich kwestiach ekonomicznych, odnoszących się do Królestwa.

Na skutek polecenia namiestnika, sekretarz stanu przy radzie administracyjnej Królestwa zakomunikował powyższą odeszłą ministrowi komisji spraw wewnętrznych i duchownych pod d. 29 listopada (11 grudnia) 1865 r. N. 18,348. Komisya poleciła rządowi gubernialnym i magistratowi Warszawy przyjąć za podstawę do działania w tej mierze następujące przepisy: a) włożyć obowiązkiem na wszystkich właścicieli fabryk i zakładów, posiadających więcej niż jeden warsztat lub też kierujących niemi, aby corocznie i niezawodnie na dzień 1 listopada każdego roku (podług nowego stylu) dostarczali, za pośrednictwem władz miejscowych, wykaz szczegółowy o stanie i zakresie działalności swojej fabryki lub zakładu w roku ubiegłym.

Rozporządzenie to nie stosuje się: a) do zakładów fabrycznych, posiadających jeden warsztat; b) do krosien tkackich włóściarskich; c) do zwykłych gorzelni, fabryk piwa z wyjątkiem i octu, i również do wapieli i cegieł; d) do młynów zwyczajnych wodnych i konnych oraz do wiatraków.

Komisya spraw wewnętrznych zmieniła jednak wzór, który obowiązuje w Cesarstwie i zamiast historycznego opisu każdej fabryki lub zakładu, wymagała odpowiedniej tablicy.

Szemat ten, obowiązujący do dziś dnia, zawiera w sobie 20 rubryk. Pierwsza z tych rubryk zawiera w sobie numer porządkowy, druga wymienienie wyrobów fabryki, trzecia cenę fabryczną tychże wyrobów. W nagłówku czwartej rubryki napisano: ilość, i w niej w opisie fabryk tkackich należy zamieszczać liczbę warsztatów, w opisie fabryk kapeluszniczych liczbę fachbundów, w opisie hut szklanych liczbę pieców hutniczych, w garbarniach liczbę kadzi itp. Następne dwie rubryki wskazują: jedna ilość wyrobów, druga zaś ich wartość. Rubryki siódma wykazywać winna, jakie fabryka posiada maszyny i czem są takowe poruszone, to jest czy parą, wodą, wiatrem, kołami lub innymi jakimi czynnikami.

Co się tyczy liczby robotników, to dane o niej mają zawierać się w rubrykach od ósmej do trzynastej włącznie, z podziałem ich na majstrów i podmajstrzych, czeladników i robotników fabrycznych. Obok tego należy wykazać ogólną sumę robotników zagranicznych i miejscowych.

Płaca uiszczana robotnikom także nie została zapomniana, lecz należy podać tylko ogólną sumę wypłaconą robotnikom w ciągu roku.

Rubryka piętnasta wykazuje, jakich fabryka do swych wyrobów używa materiałów surowych, gdzie je nabywa i za jaką sumę w ciągu roku, przyczem należy osobno wykazać, za jaką sumę fabryka używa materiałów krajowych, a za jaką zagranicznych.

W szesnastej rubryce należy wykazać,

gdzie uskutecznią się głównie sprzedaż wyrobów fabrycznych, przyczem należy zamieszczać wiadomość o ilości i wartości wyrobów sprzedanych w kraju, oraz o ilości i wartości wyrobów sprzedanych zagranicą.

Jakie w ciągu roku poczyniono w fabryce ulepszenia oraz szczególne wynalazki, jeżeli jakie miały miejsce w ciągu roku lub też wprowadzone zostały w wykonanie, także winny być wykazane.

W przedostatniej rubryce należy wykazać dokładnie w ilu i w jakich zabudowaniach tj. w murowanych lub drewnianych mieści się fabryka, jaki ich szacunek hipoteczny i na jaką sumę są zabezpieczone od ognia, oddzielnie zabudowania i oddzielnie ruchoma własność fabryki.

W rubryce uwagi należy zamieścić krótką wiadomość historyczną o urzędzeniu fabryki, jeżeli podaje się ten opis statystyczny po raz pierwszy, w następnych zaś opisach nie trzeba podawać tej wiadomości.

Taki tedy jest obowiązujący do dziś dnia szemat statystyczny. Postaramy się obecnie rozpatrzeć go szczegółowo, aby się przekonać, o ile on rzeczywiście odpowiada potrzebom i celom statystyki przemysłowej, a zarazem pomówimy o tem, jak fabrykanci nasi wypełniają ów szemat.

Sprawozdania targowe.

Targi zbożowe. Sprawozdanie tygodniowe (do dnia 6 maja). O ile niezbyt pomysłnym był stan powietrza w pierwszej połowie tygodnia ubiegłego, o tyle sprzyjał na roślinom w drugiej. Ciępy, urodzajny deszcz dostarczył ziemi pożądaną wilgoć, zewsząd też nadchodzą dobre wiadomości o stanie zasiewów. Nawet w młoda gosposia rozsyppała im kukurydzę, bardzo życzliwie przywoływały obcego młodzieńca, prosząc go w swoim języku, aby też wziął tu swoją część. Kogut zawsze w tych wołaniach tej wodził.

Szczęście, że magistrat tego języka nie rozumie.

Niepodobna wyrazić, jak Stefan żył w ciągu tego czasu w swem ciasnym więzieniu. W czasie gorącej atmosfery siedział w kucki, w takim miejscu, gdzie dachu dotykał łatwo głową i gdzie, wyciągnąwszy rękę, mógł dosięgnąć murów, być otoczonym trzciną i kukurydzą, co jeszcze podnosi gorąco i siedzieć nieruchomym, aby nikt nie domyślał się jego istnienia, to zaiste położenie, którego nikt za godną zadrożki nie uważa, nawet gdyby od tego zależało bezpieczeństwo, chyba! gdyby codzien zjawiała się tak cudowna istota, jak Ewa.

Prorok w pustyni nie czekał z większą tęsknotą na mannę niebieską, jak Pisza przywykł czekać co noc na przybycie ukochanej. Jakże się modlił o zachód słońca. Ale jak długo, jak leniwie ciągnął się gorące dni latnie, jakże trudno im ustąpić miejsca z ziemi, jakże powoli schodzi z nieba światło zorzy wieczornej. Jakże potem leniwie posuwają się zmęczone gwiazdy, namysłając się, czy błysnąć na horyzoncie.

Wtedy luba zjawiała się u drzwi z koszykiem, w którym znajdował się chleb i mięso i świeży napój, a nie tylko sporo, lecz nad miarę tego było. Ale daleko miłsze i pożądanse były jej słodkie szepety, jej pocieszenia, jej gorliwość i troska, z jaką ukrywała ukochanego, jej przeznaczenie, aby się nie zdradził, jej przestróg, aby nie całował jej ręki tak głośno i wskaźniki, jak ma całować, aby nie było słychać.

W domu mówiła zwykle, że musi zjechać drabinę w szopie, aby lasica nie napadła jej kurczęt. Nad ranem zaś powtarzała to samo.

(Dalszy ciąg nastąpi).

DWA WESELA

(Két menyéződ).

POWIEŚĆ M. JOKAJA.

Z węgierskiego przełożył A. L.

(Dalszy ciąg — patrz Nr. 92.)

Było jednak śmiały zamiar, gdyż brama ogrodu pana Cuskasiego była szczerze zamknięta. Nie wyjdzie jednak ztąd na świat, nie objaśniesz wprzód Ewy Cuskasi o oszustwie, jakie popełniono względem niego. Nie można pozwolić, aby niewinna dziewczyna uwierzyła temu, co jej ojciec niezawodnie powie, że on prosi o rękę Ewy Tarki.

Niepodobna zostawić Ewy w tej wątpliwości. Ale jakże się z nią zobaczy? Było to tylko pobożne życzenie.

Słyszał, jak wieczorem przed bramą stał wóz, który przyjechał z winnicy pani Cuskasi wraz z dziećmi. Słyszał krzyk i płacz pani Cuskasi i dzieci, gdy usłyszeli o smutnej historii Pongracza. Ewa również zalewała się łzami, jednym okiem oplakując zabitego, a drugim zabójcę.

Wkrótce uciekł dom cały. Ale jakież fatum ciążyło na Piszcie. Nie przeczuwał, że mądre kuraki Ewy wybrały sobie tę szopę za miejsce odpoczynku, skorzystały więc rozumnie z drabiny, która tam się znajdowała.

Pierzaści mieszkający wskakiwali kolejno jeden po drugim na szczeble, szeregierem pchając się coraz wyżej, prowadząc filozoficzne rozprawy, w których kogut krótką repliką rozwijał pełne wątpliwości gdańskania kwoczek.

Było to jednak nie zbyt dobre towarzysstwo. Grono to nie bardzo laskawie przyjęło obcego człowieka, który miał zostać ich towarzyszem. Ujrzawszy go, nawet kogut zapiał gromko, a cała czereda kur i kurcząt odpowiedziała mu również głośnym gdańkaniem, które cały dom napełniało wrzawą.

Wskutek tego niepodobna było uciec tej

gdyż bezwziępnia krzyk ten wszystkich w domu rozbudził.

Jednakże z tego właśnie źródła wypłynęło szczęście Piszty.

Ewa bowiem, usłyszawszy gdańskie i pianie swojego drobitu, pomyślała, że to lasica niepokoil jej miłych kurczaków i jako dobra gosposia nie wahała się wstać w nocy, wziąć latarnię i iść do szopy, aby wyprosić lasicę.

Dlatego też z wielką odwagą weszła w mroku po szczeblach na wierzch drabiny, a postuwając naprzód latarnię, zawołała nad swoim drobitem.

— Precz ztąd, niedobra lasico.

Piszta, uderzwszy kilka razy nogą w ściąg, tak, aby go Ewa usłyszała, cicho wyrzekł:

— Spokojnie Ewo. To ja, Stefan.

Musiła mieć Ewa silne serce, jeżeli w tej chwili nie wykrzyknęła i nie spadła z drabiny.

— Na miłość Boga, czego chcesz tutaj—pytała go przestraszona.

— Chcę cię zapytać, aniele, jaką drogą można ztąd wyjść?

— Nie mów teraz o tem. Nie pytaj mnie o nic. Wiesz, że tylko ciebie kocham, cokolwiek byś zrobił. Ale ztąd żadnym sposobem wyjść nie możesz, po całym mieście jesteś szukany.

— Pozostaw więc tu, poki nie zaprzestaną poszukiwań. Na przyszlą noc ztąd wyjdę. Ale jeżeli mi dobrze życzysz, daj mi szklankę wody, bo uschnę z pragnienia. Tyś pewno nie wierzyła, że ja o Tarke proszę!

— O nie mów mi już o tem, proszę cię bardzo.

Dziewczyna szybko wróciła do domu, znalazła w kuchni trochę żywności i razem z dzbankiem wody zanosła to Stefanowi.

Ten ucałował jej rękę, a Ewa wróciła do domu mówiąc, że już lasicę wygnana.

Na drugą noc znowu Piszta nie mógł opuścić swego schronienia. Ewa doniosła mu, że drabanci miejscu przegladali szczerzenie wszystkie domy naokoło.

— Pozostaj tylko cicho w tem ukryciu—dodała.

